

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
ไทยนิวส์	12 S.A. 2554	42	15045	5

มรดกกล้วยา

สะบันงา

สะบันงา ตรงกับภาษาไทยกลางว่า กระดังงา มีถิ่นกำเนิดแถบอินเดีย มีชื่อภาษาอังกฤษว่า Y lang Y lang. Perfume Tree. I lang - I lang. Kenanga cananga มีสรรพคุณทางยาคือ ส่วนของราก เปลือกและเกสรใช้ปรุงเป็นยาหลายขนาน อาทิ กลิ่นหอมของดอก เป็นยาบำรุงหัวใจ แก้ลมวิงเวียน อ่อนเพลีย บำรุงธาตุ บำรุงโลหิต รากแก้ท้องผูก บำรุงกำลัง แก้ผมหงอก ส่วนเปลือกใช้เป็นยาบำรุงน้ำดี อีกทั้งดอกแก้จืด คนโบราณจะนำมาสกัดเป็นน้ำมันหอมระเหย สำหรับใช้แต่งเป็นกลิ่นน้ำหอม เครื่องสำอาง และผสมน้ำมันมะพร้าวปรุงเป็นน้ำมันใส่ผม

ชาวล้านนานิยมนำไม้สะบันงามาทำเป็นพืนสำหรับเผาศพพระเถระผู้ใหญ่ เพราะถือเป็นไม้มงคลควรแก่พระเถระผู้ทรงศีลที่มรณภาพไป สำหรับดอกสะบันงา บางแห่งจะเด็ดเอาทั้งดอกและก้านใส่ลงในพานดอกไม้ไปวัด บางคนจัดทำเป็น “ล้อม

สะบันงา” โดยเด็ดเอาเฉพาะดอกเสียบบนปลายไม้ไผ่ที่จักหรือผ้าเป็นซี่ๆ ให้เป็นพุ่มดอกก็มี

หญิงสาวชาวล้านนามักนำเอาดอกสะบันงามาเสียบที่มวยผม บ้างใช้อบเสื้อผ้าโดยใส่ไว้ในหีบเสื้อผ้า บาง

คนใช้อบใบตองมวนบุหรืหรืออบชุดหมากพลู ด้วยการเอาดอกสะบันงาใส่รวมไว้ในภาชนะที่บรรจุ ซึ่งกลิ่นดอกจะช่วยให้ใบตองมวนบุหรืหรือเครื่องเคี้ยวหมากมีกลิ่นหอม เรื่องการใช้ดอกสะบันงาเฉพาะใช้ร่วมกับหมาก พบว่ามีการบริโภคดอกสะบันงามักับหมากด้วย ดังเช่นที่ปรากฏใน “โคลงนิราศหริภุญชัย” บทที่ ๓๘ ว่า

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
ไทยนิวส์	12 ธ.ค. 2554	42	15045	5

จำปาบานแบ่งสร้อย

เหลืองหล่นเต็มฉา

ปูนเด็ดกลีบกับสลา

สีเสียดแสนช้าเล่า

(สลา = หมา)

ความว่า ดอกจำปา ดอกกระดังงาบานสะพรั่ง บ้างหล่นร่วงได้ร่มเงาบริเวณ
โคนต้น เฉพาะดอกจำปา น้ำเด็ดเก็บมาห้อยประดับผมของนาง ส่วนดอกกระดังงา
นั้น น้ำเด็ดกลีบมารวกับหมาและสีเสียดเป็นคำหมากรวยเปลี่ยนกันป้อนกินกับนาง

สะบันงา

คู่เค้า

สายเกส อวลเอ

เปลี่ยนป้อนป็นสลา

นอกจากนี้ ชาวล้าน
นา ยังเชื่อว่าต้นสะบันงาเป็น
ไม้มงคล ผู้ใดปลูกไว้ใน
บริเวณบ้าน ย่อมเป็นที่รัก
ของเหล่ามนุษย์และเทวดา
ทั้งหลาย การปลูกจะนิยม
ปลูกในวันพุธ ปลูกไว้ด้านทิศ
ตะวันออกของเรือน และ

ขณะที่ปลูกจะหันหน้าไปทางทิศเหนือ ด้วยเชื่อว่าสะบันงาจะให้คุณตามที่ปรารถนา.

สนั่น ธรรมธิ

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

(ภาพประกอบจากเว็บ [http://www.biogang.net/](http://www.biogang.net/biodiversity_view.php?menu=biodiversity&uid=6213&id=22464)

[biodiversity_view.php?menu=biodiversity&uid=6213&id=22464,](http://topicstock.pantip.com/jatujak/topicstock/2009/03/J7602330/J7602330.html)

[http://topicstock.pantip.com/jatujak/topicstock/2009/03/](http://topicstock.pantip.com/jatujak/topicstock/2009/03/J7602330/J7602330.html)

[J7602330/J7602330.html](http://topicstock.pantip.com/jatujak/topicstock/2009/03/J7602330/J7602330.html))